

2022. Pomjeranje granica

Godišnji izvještaj

2022. POMJERANJE GRANICA

www.gamn.org

Godišnji izvještaj

Decembar, 2022. godina

Za izdavača

Milan Radović

Urednica

Amina Murić

Autori izvještaja

GA tim

Korektura

Amina Murić

Prevod

Ana Kankaraš

Dizajn i priprema za štampu

Zoran Zola Vujačić

Stampa

AP Print Podgorica

Tiraž

250

GradjanskaAlijansaCG

GACrnaGora

gradjanskaalijansa

office@gamn.org

www.gamn.org

Studentska 21/a, Iamela 9, Podgorica

+382 20 513 687

Navođenje i korišćenje informacija iz ovog izvještaja u neprofitnim publikacijama ili sredstvima javnog informisanja, u svrhu informisanja građana, kao i korišćenje za druge nekomercijalne svrhe, dozvoljeno je, uz obavezno navođenje izvora i vlasnika autorskog prava. Korišćenje materijala u bilo koje druge svrhe nije dopušteno bez prethodnog odobrenja Građanske alijanse.

Pojedine slike u izvještaju su preuzete sa interneta u skladu sa „Creative Commons licence“.

Izrazi koji se u ovom izvještaju koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju izraze u ženskom rodu.

SADRŽAJ

Program ljudskih prava i pravde	8
Škola političkih studija	27
Medijski program	34
Inicijativa mladih za ljudska prava	38
Informaciono-dokumentacioni centar	46
Prihodi u poslednjih 10 godina	56
Odbori i članstva	57
Donatori	58
GA tim	59

MILAN RADOVIĆ

programski direktor

Poštovane građanke i građani,

Godinu iza nas obilježila je konstantna politička kriza, koja je iz mjeseca u mjesec bivala sve ozbiljnija, bez očite volje političkih subjekata da se pronađe rješenje. Isprobavane su mnoge političke kombinacije, ali bez uspjeha i većeg pomaka. Jednostavno rečeno, od države koja je bila predvodnik evropskih integracija, Crna Gora postala je država koja konstatno proizvodi, a ne rješava mnogobrojne probleme. Put ka Evropi je izgubio svoje obrise.

Slabe institucije u kojima su godinama mobilisani pojedinci skoro pa isključivo po partijskoj pripadnosti došle su do ivice funkcionalnosti, razotkrivajući loše politike naslijedene iz prošlosti. Njihova ranjivost se posebno ogolila u teškim uslovima koji su obilježili ovu godinu - oporavak od pandemije virusa korona, inflacija izazvana ratom u Ukrajini, ali i domaći problemi kao što su v.d. stanje pravosudnih institucija.

Ovo stanje je bilo i izazov za civilni sektor koji je i sam oslabljen prelaskom većeg broja lidera u političke partije u prethodnom periodu.

Svjedočili smo mnogobrojnim problemima i aferama koje politički subjekti nijesu uspijevala da riješi ili izadu iz njih, valja očekujući da će neka treća strana iste riješiti ili da ih uopšte i ne riješi. Besomučno odlaganje odabira sudija Ustavnog suda, primjer su iznude političkih ustupaka, ali i pokazatelj nedostatka volje svih političkih aktera da odblokiraju pravosudne institucije. Sada smo, političkim jezikom rečeno, paralisani i zaglavljeni između Predsjednika Crne Gore, Skupštine Crne Gore i Vlade Crne Gore. Svi pozivaju na dijalog, a dijaloga nema.

Bez obzira na kontinuirano nestabilnu političku situaciju i podijeljeno društvo po mnogim osnovama, Građanska alijansa uspješno je sprovodila aktivnosti i ideje izgradnje demokratskog društva, uz kvalitetnu saradnju sa svim političkim akterima. Ostajemo na istom putu njegovanja vrijednosti tolerancije, antidiskriminacije, antifašizma i jednakosti.

U javnosti konstantno zagovaramo ideje zaštite ljudskih prava, demokratije i pravde, istovremeno reagujući na sve pojave koje su u suprotnosti sa demokratskim vrijednostima, pa smo tokom ove godine imali preko 2000 medijskih objava, koje podrazumijevaju različite načine komunikacije, kao što su saopštenja, izjave, gostovanja itd.

GA će nastaviti da upravo kroz direktni rad sa građanima da puni doprinos izgradnji institucija i stabilizaciji prilika u najboljem interesu građana.

EDINA HASANAGA ČOBAJ

izvršna direktorica

U 2022. godinu ušli smo sa novim vještinama, znanjima i iskustvima, stečenim tokom prethodne dvije godine u uslovima pandemije virusa korona. U vremenu intenziviranih aktivnosti nakon pandemije, novostečene vještine su nam bile od velike pomoći u pogledu uspješne realizacije svih planova i projekata.

Tako je efikasnost organizacije podignuta za ljestvicu više, što se pokazalo bitnim u godini kada se povećao broj zaposlenih, što je iziskivalo i unapređenje organizacije i unutrašnje komunikacije.

U ovakvim uslovima, uspješno smo realizovali sve planirane aktivnosti, ambiciozno postavljene na početku godine. Uz to, sve neplanirane događaje, vanredne i ad hoc situacije rješavali smo zajednički, u timu i na zadovoljstvo nas i partnera. Ovo smo umnogome postigli uz maksimalnu posvećenost svakog člana organizacije, vođenih principima našeg rada, međusobnog uvažavanja i poštovanja različitosti. U takvoj atmosferi nije bilo teško ostati optimističan i sa još više energije i entuzijazma biti na usluzi građanima kada su njihova prava ugrožena, te sprovoditi sve zadate aktivnosti.

Kultura doniranja i učestvovanja u akcijama u cilju očuvanja osnovnih demokratskih vrijednosti, ostala je među našim redovima. Kontinuirano smo se trudili da doprinosimo, u skladu sa našim mogućnostima, i učestvujemo u prikupljanju pomoći za različite ljudе kojima je pomoć potrebna.

Tako smo ove godine bili učesnici emisije „Dnevница“ gdje su se zaposleni Građanske alijanse pridružili akciji koju su pokrenuli RTCG i „Dnevница“ za Feđu, tako što smo organizovali humanitarni turnir u stonom fudbalu. Akciju su podržale i nekoliko institucija i organizacija sa kojima Građanska alijansa tradicionalno sarađuje.

Emisija „Dnevnička“: Humanitarni stoni fudbal

Naše humanitarne aktivnosti biće nastavljene, te ćemo se truditi da virus dobročinstva, tolerancije i humanosti konstantno širimo.

PROGRAM LJUDSKIH PRAVA I PRAVDE

ZORAN VUJIČIĆ

zamjenik programskog direktora

“

Vladavina prava je princip upravljanja u kojem su sva lica, institucije i entiteti, javni i privatni, uključujući i samu državu, odgovorni zakonima koji se javno objavljaju, podjednako sprovode i nezavisno donose i koji su u skladu sa međunarodnim ljudskim pravima, normama i standardima. Takođe zahtijevaju mjere za obezbjeđivanje poštovanja principa supremacije zakona, jednakosti pred zakonom, odgovornosti prema zakonu, pravičnosti u primjeni zakona, podjele vlasti, učešća u donošenju odluka, pravne sigurnosti, izbjegavanja samovolje i proceduralnu i pravnu transparentnost.

Kofi Anan, bivši generalni sekretar UN

Posvećenost, upornost, profesionalnost i ljubav prema poslu su bile odlike našeg tima tokom cijele 2022. godine.

Ugrožavanje koncepta građanskog društva je alarm da dodatno pojačamo aktivnosti u pravcu u kom se prava svih njenih građana poštuju, posebno kroz realizaciju projektnih aktivnosti koje smo realizovali u roku.

Neformalna blokada EU integracija, kršenje Ustava i zakona, ugrožavanje građanskog koncepta društva i politička nestabilnost sa posebnom refleksijom ne samo na pravosuđe već i ostale grane vlasti su glavne teme tokom 2022. godine. Fokusirano i ciljano smo ukazivali na brojne propuste, greške i anomalije u društvu iz domena našeg rada.

Kao nikada prije, odsustvo dijaloga blokiralo je brojne ključne institucije ili ih dovelo u kontinuirano v.d. stanje, čime su ugrožena ljudska prava. Stoga smo istrajno radili na saradnji i dijalogu, pa smo tako i u ovim „vanrednim“ uslovima nastavili saradnju sa institucijama, partnerskim NVO-ima i međunarodnim organizacijama.

Građani su nam i dalje u velikom broju vjerovali i tražili neku vrstu pomoći. Pritužbe na rad institucija, sugestije, socijalna pomoć, a nekada i samo topla riječ utjehe su jednako značile kako građanima tako i nama. Vjerujemo da bez ovog elementa naš rad ne bi bio sadržajno kvalitetan.

Zaštita ljudskih prava je najpotrebnija ranjivijim grupama u društvu. Pružali smo besplatnu pravnu pomoć, izbjeglicama, Romima, socijalno ugroženim licima i licima bez dokumenata.

Tokom 2022. godine GA je organizovala edukacije policijskih službenika, državnih tužilaca i sudija u oblastima poštovanja standarda ljudskih prava, te imala kontinuirani fokus na proces pridruživanja EU i prije svega poglavlja 23 i 24. Organizovana je edukacija državnih službenika, te smo pružali besplatnu pravnu pomoć i podsticali dijalog etničkih i nacionalnih zajednica.

Pratili smo u kontinuitetu rad Sudskog i Tužilačkog savjeta, parlamentarnih odbora, te organizovali humanitarne akcije. Tradicionalno, kroz brojne aktivnosti, obilježavali smo važne datume iz oblasti ljudskih prava i radili na regionalnom umrežavanju u oblastima u kojima djelujemo.

Na narednim stranicama biće više riječi o konkretnim projektima i aktivnostima koje smo realizovali tokom 2022. godine.

Konferencija "Izazovi Crne Gore u pregovaračkim poglavljima 23 i 24"

Kroz projekt **Transparentno i efikasno pravosuđe za efikasnu borbu protiv torture i kršenja ljudskih prava u skladu sa pregovaračkim poglavljima 23 i 24** identificirali smo ključne probleme vezane za rad parlamentarnih, vladinih i pravosudnih tijela na sprovođenju njihovih obaveza u okviru pregovaračkih poglavila Evropske unije 23 i 24. Više je nivoa na kojima smo radili na postizanju ovih rezultata. Jedan od njih je izrada Izvještaja o praćenju sudskega i tužilačkog savjeta, te skupštinskih odbora, koji je postignut kroz praćenje oko 30 sjednica sudskega i tužilačkog savjeta, 12 sjednica skupštinskih odbora i dva parlamentarnih odbora za evropske integracije i ljudska prava. Uticali smo na unapređenje javnog dijaloga o ključnim reformskim pitanjima realizacijom završne konferencije "Izazovi Crne Gore u pregovaračkim poglavljima 23 i 24", koja je okupila učesnike iz državnih organa, Skupštine, pravosuđa, političkih partija, nevladinih organizacija, medija i diplomatskog kora.

Omogućena je realizacija ciljanih aktivnosti razvoja kapaciteta za pravosudne i policijske službenike, sa fokusom na poboljšanje njihovih vještina za sprovođenje relevantnih evropskih standarda kada je u pitanju prevencija i tortura. Organizovane su i slične tematske intervencije za političare, NVO aktiviste, novinare i studente – usmjerene na podizanje njihove svijesti o pomenutim standardima. Tako je realizovan seminar Škole političkih studija, trening za policiju o povećanju kapaciteta u vezi sa tretmanom zatvorenika, pritvorenih lica i migranata u vezi sa izbegavanjem torture i zlostavljanja, obuke za sudije i tužioce o efikasnoj istrazi torture i kršenja ljudskih prava.

Realizovana su i predavanja za studente Univerziteta Crne Gore, informativne sesije sa predstavnicima socijalno ugroženih grupa, te kampanje javnog zagovaranja usmjerene na građane. Aktivnosti su realizovane uz podršku Balkanskog fonda za demokratiju Njemačkog Maršalovog Fonda SAD.

Nastavili smo i tokom ove godine sa realizacijom aktivnosti na projektu **Bezbjednost za ljudе i granice - borba protiv krijumčarenja migranata na Zapadnom Balkanu** zajedno sa Grupom 484 iz Beograda. Kao rezultat aktivnosti iz prethodnog perioda, realizovano je istraživanje "Analiza krijumčarenja migranata u Crnoj Gori". Raspisani je i regionalni javni poziv za subgranting za četiri nevladine organizacije koje će biti podržane u radu u oblasti suzbijanja krijumčarenja migranata na Zapadnom Balkanu i zaštite migranata. Učesnici radionice "Prepoznavanje, prevencija i sprečavanje krijumčarenja migranata na zapadno-balkanskoj ruti" koja je organizovana u okviru projekta, bili su predstavnici Uprave policije, državnih tužilaštava i organizacija civilnog društva u Crnoj Gori. Kroz simulaciju događaja, izvršena je pomenuta obuka, kroz koju smo uticali na jačanje postojećih znanja i vještina u borbi protiv krijumčarenja migranata i zaštiti ljudskih prava krijumčarenih migranata.

Radionica „Prepoznavanje, prevencija i sprečavanje krijumčarenja migranata na zapadno-balkanskoj ruti“

Dani ljudskih prava

Zajedno sa svojim partnerima, institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, Delegacijom Evropske unije u Crnoj Gori i kancelarijom Savjeta Evrope, uspješno smo realizovali već tradicionalni program obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava.

Programske aktivnosti su ovim povodom bile fokusirane na promociju poštovanja ljudskih prava, sa akcentom na vanredne okolnosti i v.d. stanje pravosudnih institucija. Ljudska prava su nerijetko podložna narušavanju, naročito u okolnostima koje nisu redovne. Iz tog razloga, pokušali smo zajedno da utvrđimo koja je to ravnoteža između poštovanja ljudskih prava i omogućavanja da se realizuju neophodne mjere tokom vanrednih okolnosti.

Koleginica Aleksandra Dubak gostovala je na jutarnjem programu sa Dejanom Bašanovićem iz Udruženja paraplegičara, gdje su oboje dali svoj osvrt na stanje ljudskih prava i položaj ranjivih kategorija u Crnoj Gori.

Gostovanje na jutarnjem programu RTCG

Tradicionalno je održana humanitarna utakmica u fudbalu koja je okupila novinare, ministre, poslanike, predstavnike vjerskih zajednica i mnoge druge sa ciljem prikupljanja sredstava za razvoj dječijeg inkluzivnog sporta.

Humanitarna fudbalska utakmica

Nacionalna konferencija "Institucije zaštite ljudskih prava u vanrednim okolnostima" je okupila relevantne paneliste koji su dali svoje viđenje i zaključke koliko je Crna Gora bila spremna za uvođenje mjera tokom COVID pandemije i koliko su iste bile opravdane u određenim situacijama.

Konferencija "Institucije zaštite ljudskih prava u vanrednim okolnostima"

U program ljudskih prava uključena je i online igrica „Ljudska prava na dlanu“ koja je bila otvorena za sve građane Crne Gore i uključivala raznovrsne teme, a najboljima su dodijeljene i nagrade.

Pored navedenih aktivnosti, organizovanje i razgovor NJ.E. ambasadora Francuske i Njemačke sa studentima pravnih i političkih nauka na temu francusko-njemačkog modela saradnje i pomirenja, kao i simulacija suđenja sa studentima pravnih fakulteta.

Pitanje zaštite prava manjinskih naroda obradili smo i kroz aktivnosti na unapređenju sprovođenja manjinskih politika u oblasti promocije istorije i kulture kroz obrazovni sistem, sistem informisanja i službenu upotrebu jezika u Crnoj Gori. Uz podršku Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, kroz projekat „**Primjena manjinskih prava - refleksija multikulturalnosti Crne Gore**“ radili smo na postizanju ovih ciljeva. U septembru 2022. godine organizovan je seminar Škole političkih studija „Crnogorske različitosti – breme ili prednost“ koji je bio posvećen manjinskim pravima, razlikama u Crnoj Gori i toleranciji. Polaznici škole vodili su dijalog o tome kako iskoristiti različitosti za razvoj Crne Gore, te koji je najbolji način izlaska iz crnogorskih podjela.

Seminar ŠPS „Crnogorske različitosti – breme ili prednost“

Polaznicima Škole političkih studija, ali i javnosti predstavljen je Izvještaj o primjeni standarda u oblastima kulture, obrazovanja, informisanja i službene upotrebe jezika, a koji je pripremljen u sklopu ovog projekta.

Posebno smo se bavili Romima kao ranjivom grupom koja je najviše izložena diskriminaciji i etničkoj distanci u Crnoj Gori. U sklopu zajedničkog programa Evropske unije i Savjeta Evrope **ROMACTED**, Građanska alijansa je organizacija za podršku na njegovoj implementaciji u Kampu Konik.

Cilj aktivnosti jeste osnaživanje romske zajednice, posebno u dijelu uslova stanovanja u Kampu Konik, ali i njihove bolje komunikacije i ostvarivanja prava u odnosu na nadležne institucije, te u krajnjem, njihove integracije. Poseban fokus projekta je i na radu sa ženama i mlađim Romima, kroz različite radionice i predavanja, radi njihovog osnaživanja i identifikovanja njihovih potreba.

Škola fudbala za djecu iz Kampa Konik

Kroz ovu godinu projekata implemtiran je niz aktivnosti kao što su sastanci sa zajednicom, sastanci sa lokalnim institucijama radi rješavanja problema rosmke zajednice na Koniku, te prganizovanje različitih događaja i okupljanja za mlade, žene i ostale iz zajednice, a sve u cilju njihovog lakšeg funkcionisanja i integrisanja u crnogorsko društvo.

Radionica o dekupaž tehnici

ROMACTED II: Prvi sastanak regionalnog upravnog odbora u Skoplju

Još jedan projekat koji je posvećen očuvanju i razvoju kulture i suzbijanju stigmatizacije romske i egipćanske populacije u Crnoj Gori jeste „Promocija kulture, tradicije i jezika Roma i Egipćana“, realizovan uz podršku Ministarstva ljudskih i manjinskih prava. Projekat nastoji da doprinese smanjenju etničke distance prema Romima i Egipćanima, kao i borbi protiv diskriminacije, stigmatizacije i anticiganizma kroz povećan stepen uključenosti romske i egipćanske manjine u društvene tokove i kroz promociju njihove kulture i tradicije.

Fudbalski turnir za mlade

Tako smo u okviru projekta organizovali niz aktivnosti, kao što su Konkurs za najbolju istraživačku priču u ciju promocije tradicije, kulture i jezika Roma i Egipćana, zatim izrada 10 tekstualnih i video priča o uspješnim Romima, te organizovanje fudbalskog turnira za mlade.

Objavljeno: 06. jul 2022. 16:45

Ženski klub

Kopredsjednica Ženskog kluba i predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost sa aktivistima Građanske alijanse

Kopredsjednica Kolegijuma Ženskog kluba **Vesna Pavićević** i predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost **Božena Jelušić** upriličile su danas sastanak sa predstvincima Građanske alijanse. U ime Građanske alijanse sastanku su prisustvovali programski direktor **Milan Radović**, administrativna direktorica **Edina Hasanaga-Čobaj** i **Pavle Ćupić**, pravni savjetnik.

Sastanak sa predstvincama Ženskog kluba i Odbora za rodnu ravnopravnost

Jačanje pozicije žena pripadnica manjina u društvenom životu i promocija rodne ravnopravnosti bili su glavni ciljevi projekta „**Za bolji položaj žena iz manjinskih jedinica u CG sistemu**“, podržan od strane Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava. Realizacijom projektnih aktivnosti analizirana je zastupljenost žena pripadnica manjina u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti, kao i na lokalnom nivou i date su preporuke za unapređenje trenutnog stanja. Sproveđenjem projektnih aktivnosti se doprinijelo da ova tema bude aktuelna u medijima i javnosti. Nakon završetka projekta, dobili smo poziv od poslanica Ženskog kluba u Skupštini Crne Gore da im predstavimo izvještaj i nalaze. Poziv smo prihvatali i u prvoj polovini jula je održan sastanak. Ovo pokazuje da je projekt već doprinio promjeni i da tema postaje aktuelna. Dogovoren je da se u septembru održi sjednica Ženskog kluba i Odbora za rodnu ravnopravnost na kom bi se predstavili rezultati projekta i prije svega rezultati istraživanja o zastupljenosti žena iz manje brojnih naroda u društvenom i političkom životu Crne Gore.

Još nekoliko značajnih aktivnosti je obilježilo naše napore na smanjenju torture. Tako su u aprilu 2022. predstavnici Građanske alijanse učestvovali na 73. zasjedanju Komiteta za borbu protiv torture i drugih oblika okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg ponašanja ili kažnjavanja u Ženevi na kojem se razmatrao Treći periodični izvještaj Crne Gore. Na pomenutom zasjedanju predstavnici GA su iznijeli nekoliko specifičnih i problematičnih trendova i slučajeva iz Crne Gore. Solidarnost među policijskim službenicima i neefikasne istrage su pitanja koja prožimaju mnoge teme na koje su se tom prilikom osvrnuli.

Komitet UN razmatra izvještaj o Crnoj Gori na 73. sjednici

Ivana Đodić
Pravna savjetnica

Against Torture

Komitet UN razmatra izvještaj o Crnoj Gori na 73. sjednici

Pavle Ćupić
Pravni savjetnik

Against Torture

Pravni savjetnici GA na 73. Zasjedanju zasjedanju Komiteta za borbu protiv torture i drugih oblika okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg ponašanja ili kažnjavanja

U novembru 2022. godine sačinili smo **izvještaj o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori** u okviru četvrtog ciklusa Opštег periodičnog pregleda (UPR) Ujedinjenih nacija za period 2018 - 2022. Izvještaj sa preporukama i zaključcima smo dostavili relevantnoj UN agenciji. Obradili smo teme kao što su: zabrana mučenja i okrutnog, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja; jednakost i nediskriminacija; učešće žena u političkom i javnom životu; pravo na učešće u javnim poslovima i pravo glasa; prihvatanje međunarodnih normi; izbjeglice i tražioci azila i sprovođenje pravde i pravično suđenje.

Posebno želimo istaći izlaganje koleginice Ivane Đodić na sjednici Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore na kojoj se razmatrao Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2021. godinu. Ona je navela da je neophodno još dosta toga uraditi, ali da bi najnužnije bilo da se obezbijedi adekvatan video i audio nadzor, što bi bilo značajno za zaštitu građana lišenih slobode i za zaštitu policijskih službenika. Ko-

**Sjednica Odbora za ljudska prava i slobode
Skupštine Crne Gore**

leginica Đodić je kao članica Etičkog odbora pri Ministarstvu unutrašnjih poslova naglasila značaj audio-video nadzora, kako bi se izbjegla etiketiranja policijskih službenika od strane građana kao lica koja sprovode prekomjernu upotrebu sredstava prinude. Uzakala je da je policijska solidarnost i dalje prisutna u Crnoj Gori i da su u nekim predmetima izjave i službene zabilješke većeg broja policijskih službenika identične, što je neprihvatljivo. Takva policijska solidarnost se mora prepoznati na vrijeme i neophodno je raditi na njenoj prevenciji.

Radom sa mladima na projektu „Mladi u borbi protiv govora mržnje“ doprinijeli smo promjenama po ovom pitanju, jer znamo da je govor mržnje prisutan kako online, tako i u fizičkom prostoru, da su ljudi podijeljeni po mnogo osnova, te da je govor mržnje usmjeren posebno na ranjive kategorije društva kao što su osobe sa invaliditetom, LGBT osobe, pripadnici romske populacije, pripadnici manjina, žene.

Gostovanje na jutarnjem programu RTCG zajedno sa evropskim mladim ambasadorima

Živa biblioteka u Gimnaziji „Slobodan Škerović“, Podgorica

Projekat podrazumijeva prvenstveno rad sa mladima – srednjoškolcima, studentima, gdje smo kroz predavanja ukazali na toleranciju u cilju promovisanja ključnih vrijednosti i pružanja osnovnih informacija o stereotipnim i diskriminatornim diskursima. Takođe, kroz organizovanje živih biblioteka sa mladim ljudima uticali smo na povećanje njihovog razumijevanja govora mržnje i važnosti antidiskriminacijskih politika različitosti i tolerancije. Uz to, održan je i vebinar i okrugli sto koji su tretirali navedenu temu, ali takođe i nekoliko promotivnih videa i gostovanja na nekoliko medija.

Građanska alijansa nastavila je i 2022. godine uspješnu saradnju sa Visokim komeserijatom UN za izbjeglice (UNHCR) **u cilju pružanja besplatne pravne pomoći strancima koji traže međunarodnu i privremenu zaštitu u Crnoj Gori, licima koja su dobila status azilanta, privremene i supsidijarne zaštite.**

*Misija UNHCR-a sa timom
GA na jugu Crne Gore (izvor:
UNHCR)*

Naši pravni savjetnici pružaju besplatnu pravnu pomoć raseljenim i interno raseljenim licima sa prostora bivše Republike Jugoslavije, kao i licima koja se nalaze u riziku od apatridije, licima za koja se vodi postupak za utvrđivanje statusa lica bez državljanstva i licima kojima je status lica bez državljanstva priznat - apatridima u Crnoj Gori. Pravni tim radi na rješavanju pravnog statusa lica u Crnoj Gori, na osnovu kojeg im se daje čitav korpus prava. Kada su u pitanju lica za koje nije moguće rješiti pravni status, naš tim pruža pomoć u vođenju postupka za utvrđivanje statusa lica bez državljanstva, radeći na uspostavljenu dobre prakse kada je ovaj postupak u pitanju. Ovim projektom obuhvaćena je većina crnogorskih opština, a ostvarena je i dobra saradnja sa nadležnim institucijama kako Crne Gore, tako i diplomatskim i konzularnim predstavništvima zemalja regiona.

Tim GA sastavljen je od osam pravnika, pet prevodilaca i dva terenska radnika koji uspješno pokrivaju projektne aktivnosti i pružaju neophodnu pomoć korisnicima.

GA pruža besplatnu pravnu pomoć strancima koji traže međunarodnu zaštitu od samog izražavanja namjere za međunarodnu zaštitu, postupka, te podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu. Ovo dalje podrazumijeva zastupanje u prvostepenom upravnom postupku pred Direkcijom za azil, održavanje pripremnih intervjuja, obilazak korisnika u kampovima i privatnim smještajima, podnošenje svih potrebnih podnesaka u ime korisnika, kao i dalje pokretanje upravnog spora podnošenjem tužbe Upravnom sudu.

Sastanak partnera UN-a, predstavljanje finalnih rezultata i aktivnosti zajedničkog projekta "Aktiviraj! Integrisana socijalna zaštita i zapošljavanje u cilju ubrzavanja napretka za mlade

GA pruža i besplatnu pravnu pomoć državljanima Ukrajine koji podnesu zahtjev za privremenu zaštitu u Crnoj Gori kao i onima kojima je odobrena privremena zaštita. U cilju efikasnijeg pružanja pomoći licima iz Ukrajine, GA je osim kancelarije u Podgorici, prepoznaala potrebu zbog obima posla na primorju. Tako smo uz podršku Visokog komesarstva UN za izbjeglice (UNHCR) otvorili kancelarije u Baru i Herceg Novom, dok je jedna pravna savjetnica angažovana za pružanje pomoći u prostorijama Crvenog krsta u Budvi, Kotoru i Tivtu. Prilikom pružanja besplatne pravne pomoći državljanima Ukrajine koji podnesu zahtjev za privremenu zaštitu ili dobiju status privremene zaštite, GA je uspostavila blisku saradnju sa Crvenim krstom Crne Gore kao partnerom na ovom projektu. Pa tako, na samom početku ukrajinske krize, pravni savjetnici su posjećivali prostorije Crvenog krsta u svim primorskim opštinama gdje su pružali besplatnu pravnu pomoć strancima iz Ukrajine, što se pokazalo kao dobar način rada jer su državljeni Ukrajine na jednom mjestu dobijali kako pravnu tako i psihosocijalnu podršku.

Strancima kojima je odobrena međunarodna zaštita Građanska alijansa pruža besplatnu pravnu pomoć tokom integracije ovih lica u crnogorsko društvo. Pravni savjetnici pružaju besplatnu pravnu pomoć u pristupu pravima ovoj kategoriji stranaca, shodno Zakonu o međunarodnoj i privremenoj zaštiti stranaca.

Terenski radnici prate tok postupanja na graničnim prelazima, odnosno dolazak i izlazak ovih lica iz Crne Gore, pritom im pružajući osnovne pravne informacije, uz pomoć naših prevodilaca.

**Gradska alijansa
pruža besplatnu
pravnu pomoć
državljanima Ukrajine**

Otvaranje kancelarije GA u Baru (izvor: UNHCR)

GA je još jednom na ovaj način intenzivirala saradnju sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, posebno sa Područnim jedinicama i filijama MUP-a na primorju, koje su iznijele veliki teret u radu sa strancima koji su podnijeli zahtjev za privremenu zaštitu.

Predstavnik GA, Pavle Ćupić, učestvovao je na radionici za više zainteresovanih strana o **Konvenciji Ujedinjenih nacija protiv korupcije (UNCAC)** i njenom mehanizmu za reviziju u Kumboru. Ova radionica je imala za cilj da razvije kapacitete učesnika o UNCAC-u i njegovom mehanizmu za reviziju implementacije, i da omogući konstruktivan dijalog između civilnog društva i vladinih stručnjaka. Pavle je govorio u okviru sesije na temu "Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije (UNCAC) i mehanizam za reviziju implementacije: uloga OCD i privatnog sektora". Cilj sesije bio je da se omogući učesnicima da steknu sveobuhvatno razumijevanje ključnih koncepata Konvencije, rada Konferencije država članica i njenih pomoćnih tijela (sa osvrtom na cilj 16 Agende za održivi razvoj do 2030.), i uvesti polazne tačke za OCD i privatni sector, te puteva za njihovu saradnju sa vladama.

*Radionica o Konvenciji Ujedinjenih nacija protiv korupcije (UNCAC) i njenom mehanizmu za reviziju
(izvor: web sajt UNCAC)*

Napredak u borbi protiv ekonomskog kriminala

Zemlje regiona postigle su napredak u ispunjavanju glavnih ciljeva Regionalne mape puta za borbu protiv korupcije i ilegalnih finansijskih tokova, naročito borbi protiv ekonomskog kriminala, ocijenjeno je na tehničkom sastanku održanom u Ljubljani.

Sa sastanka (Foto: Gov.me)

U novemburu smo ponovo u dva navrata učestvovali na sastancima tehničkog nivoa povodom inicijative „Regionalna mapa puta za borbu protiv korupcije i nezakonito finansiranje za Zapadni Balkan“ koja se realizuje pod pokroviteljstvom Berlinskog procesa i uz ekspertsку pomoć UNODC-a i RAI-a. Sastanci su održani u Beču i Ljubljani. Naš predstavnik iskoristio je priliku da na pomenutim sastancima istakne značajnu ulogu organizacija civilnog društva u postupku realizacije obaveza iz pomenute Mape puta, kao i da ukaže kako na konkretna način NVO sektor može uzeti bitnu ulogu u realizaciji pomenutih obaveza.

Sastanci povodom inicijative „Regionalna mapa puta za borbu protiv korupcije i nezakonito finansiranje za Zapadni Balkan“

U sklopu projekta Digitalno demokratsko osnaživanje i mobilizacija za snažniju EU (**DigiDEM**), GA je zajedno sa partnerima iz Evrope, pokrenula veliku transnacionalnu crowdsourcing aktivnost 2022. godine. U ovu aktivnost bilo je uključeno deset evropskih država i gradova, među kojima je bila i Crna Gora. Putem tehnoloških platformi, građani širom Evrope su identifikovali probleme sa kvalitetom vazduha u svojim gradovima, razradili predloge rješenja, izabrali glavne prioritete za akciju i formulisali zaključke o tome kako poboljšati lokalne, nacionalne i evropske politike zaštite životne sredine. Projekat **DigiDEM** ima za cilj da uspostavi zajednicu crnogorskih kreatora politike, akademika, preduzeća, novinara i nevladinih organizacija. Zajednica će se zalagati za korišćenje ICT-a kako bi se osigurao inkluzivan i kolaborativni proces donošenja odluka na svim nivoima i dao doprinos građanima za poboljšanje kvaliteta vazduha kroz višestruku platformu za crowdsourcing u 2022.

ŠKOLA POLITIČKIH STUDIJA

WWW.SPS.GAMN.ORG

Škola političkih studija

Kao i svake prethodne godine, Škola političkih studija bilježi značajan broj aktivnosti, gdje je u toku skoro 20 godina rada profilisana kao najznačajnija platforma za neformalno obrazovanje u Crnoj Gori. Ova godina nam je posebno važna, jer je godina u kojoj smo formirali jubilarnu XX generaciju ŠPS.

U toku mnogobrojnih seminara, studijskih posjeta, modula i foruma, pokrili smo sve društveno-političke teme koje su u datom trenutku bile značajne za Crnu Goru. Na ovim temama radili smo sa više od 500 polaznika Škole - nosilaca važnih državnih političkih pozicija, od kojih su neki postali premijeri, predsjednici Skupštine, predsjednici partija, gradonačelnici, te generalno važni donosioци odluka u Crnoj Gori. Takođe, naša Škola je sve ove godine okupljala i okuplja lidere NVO-a, urednike i novinare, predstavnike međunarodnih organizacija, vjerske liderе i predstavnike državnih institucija.

Kao članica mreže Škola političkih studija, a pod krovom Savjeta Evrope, kroz saradnju sa ostalim školama, ostvarili smo značajne rezultate. Osnovali smo i neformalnu Zelenu poslaničku grupu koja radi na promovisanju, pokretanju i sprovođenju inicijativa na lokalnom, nacionalnom i regionalnom nivou u skladu sa vrijednostima i principima zaštite životne sredine.

Na narednim stranama pročitajte koje su sve aktivnosti ŠPS obilježile 2022. godinu.

Seminar XIX generacije ŠPS pod nazivom “**Izazovi procesa EU integracija, s naglaskom na novu metodologiju za pristupne pregovore, Crna Gora, Albanija**” održan je u februaru u Tirani. Događaju su prisustvovali polaznici Škole političkih studija u Crnoj Gori i Akademije političkih studija u Albaniji, među kojima su bili mladi političari, poslanici, predstavnici političkih stranaka, novinari, predstavnici državnih i međunarodnih organizacija, predstavnici sindikata i vjerskih zajednica, kao i predstavnici NVO sektora iz Crne Gore i Albanije. Bilo je relevantnih govornika iz državnih institucija Crne Gore i Albanije, između ostalih, iz Crne Gore gđa Zorka Kordić, glavna pregovaračica s Evropskom unijom iz Crne Gore, Gordana Đurović, direktorica Panevropske unije u Crnoj Gori, te gospodin Albert Hani, glavni sekretar Regionalne kancelarije za saradnju mladih (RYCO).

“Nakon 17 godina pregovora,
tokom kojih Albanija čeka,
**kљučno je održati volju za
uključenje u Evropsku uniju.”**

Anuela Ristani,
Zamjenica gradonačelnika u Tirani

“Jako je važno držati Vlade
odgovornima, to je veoma
važan zadatak civilnog sektora.”

Richard Allen,
EU TACSO3 Team Leader

Seminar ŠPS “Izazovi procesa EU integracija, s naglaskom na novu metodologiju za pristupne pregovore, Crna Gora, Albanija”

Ovaj događaj povećao je znanje učesnika o novoj EU metodologiji i ulozi civilnog društva u tom procesu, te povеćao kapacitete civilnog sektora, budуći da su dobili bolji uvid u svoju ulogu i važnost učešćа. Osim toga, unaprijeđena su njihova znanja o novoj metodologiji, praćenju državnih mjera, što će svakako doprinijeti olakšanju puta prema participativnoj demokratiji.

Završni seminar XIX generacije ŠPS pod nazivom **“Rodna ravnopravnost i status žena u Crnoj Gori – između standarda i prakse”**, održan je u maju u Ulcinju. Seminar je organizovan u cilju promovisanja rodne ravnopravnosti i procjene zastupljenosti žena u javnoj upravi i Skupštini Crne Gore, s fokusom na žene pripadnice manjina. Uz to, na ovom događaju, dodijeljene su diplome o uspješno završenoj Školi političkih studija svim učesnicima. Kroz navedeni seminar uticali smo na podizanje svijesti učesnika ŠPS o važnosti i značaju ravnopravne zastupljenosti žena u društvenom životu, te smo kroz analizu dali preporuke za poboljšanje stanja, a vezano za zastupljenost žena pripadnica manjina u javnoj upravi i Skupštini Crne Gore.

Dodjela diploma polaznicima XIX generacije ŠPS

Seminar ŠPS „Rodna ravnopravnost i status žena u Crnoj Gori – između standarda i prakse”

I Forum jubilarne XX generacije Škole političkih studija pod nazivom “**Crnogorske različitosti – breme ili prednost**”, održan je u septembru u Kolašinu. Ovogodišnju generaciju ŠPS čine predstavnici visokih političkih i državnih funkcija u Crnoj Gori - 3 ministra, 7 poslanika, 3 građonačelnika i 7 visokih funkcionera javnog sektora, uključujući rektora državnog univerziteta, članove političkih partija, člana Savjeta Javnog servisa RTCG i savjetnice generalnog direktora RTCG, te članove istaknutih nevladinih organizacija. Učesnici su razgovarali o tome kako iskoristiti različitosti za razvoj Crne Gore, te kako izaći iz crnogorskih podjela.

I Forum XX generacije ŠPS “Crnogorske različitosti – breme ili prednost”

Naši polaznici ŠPS tradicionalno su prisustvovali **Svjetskom forumu demokratije** u Strazburu koji je ove godine održan od 7. do 9. novembra pod sloganom "**Demokratija: Nova nada?**". Događaj je okupio veliki broj intelektualaca, političara, aktivista i eksperata iz cijelog svijeta. Učesnici su imali priliku da prisustvuju raznovrsnom programu, te su učestvovali u dijalogu o ključnim faktorima koji su doprinijeli narušavanju demokratije i o tome kako se sa tim suočiti. Predstavnici naše Škole političkih studija učestvovali su i na različitim sesijama koje su se bavile učešćem mladih, građanskim obrazovanjem, istorijom i moći narativa, e-demokratijom, socijalnom inkluzijom, borborom protiv dezinformacija i moći društvenih mreža.

Posjeta je uključivala i obilazak predstavništva Stalne misije Crne Gore pri Savjetu Evrope, gdje su učesnici razgovarali sa NJ.E. ambasadorkom Božidarkom Krunic o značaju učešća Crne Gore u Savjetu Evrope i o EU integracijama. Nakon toga, posjetili su i Evropski sud za ljudska prava, gdje su se susreli sa crnogorskom sutkinjom Ivanom Jelić, koja je predstavila rad i rezultate ESLJP-a za vrijeme svog mandata, razloge preko 90 odsto odbačenih predstavki iz Crne Gore i odgovarala na brojna pitanja učesnika i učesnica.

U novembru je održan II Forum ŠPS pod nazivom **“Reforma pravosuđa - račji hod ili izgradnja nezavisnih institucija”**, gdje su učesnici razgovarali o trenutnoj situaciji po pitanju pravosuđa u Crnoj Gori. U vremenu kada se država nalazi u društveno-političkoj krizi, gdje još uvijek nijesu izabrane sudske i članove sudskog Savjeta, te ostalih važnih funkcija u sudstvu i tužilaštvu, predavači i učesnici razgovarali su o krucijalnom značaju rješavanja ovog pitanja. Takođe, bilo je razgovora o funkcionisanju Ustavnog suda i Sudskog savjeta, te o međunarodnim standardima i obavezama Crne Gore na putu ka EU po pitanju reforme pravosuđa. Forum je zatvoren razgovorom na temu odgovornosti i uloge Parlamenta u procesu izgradnje nezavisnih sudskih institucija.

Forum “Reforma pravosuđa - račji hod ili izgradnja nezavisnih institucija”

Sastanak Zelene poslaničke grupe

U organizaciji Škole političkih studija, formirana je i neformalna Zelena poslanička grupa (ZPG), koja u ovom trenutku broji 17 poslanika. ZPG je formirana uz podršku njemačke organizacije GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH). Cilj formiranja ZPG jeste promovisanje tema poput zaštite životne sredine, održivog korišćenja energije i energetske efikasnosti, zaštite klime i generalno održivog razvoja. Uključivanjem u Grupu, poslanici u saradnji sa civilnim sektorom imaju priliku da aktivnim radom utiču na usklađivanje propisa Crne Gore sa evropskim standardima i normama iz navedenih oblasti. Aktivnim učešćem u ZPG, oni unapređuju svoja znanja iz oblasti zaštite životne sredine, održivog korišćenja energije, energetske efikasnosti, urbane mobilnosti i uopšte održivog razvoja. Ovo je ujedno prilika da se povežu sa svojim kolegama poslanicima, stručnjacima i aktivistima, da budu vidljiviji u javnosti i da se povežu sa organizacijama civilnog društva koje su aktivne u oblasti zaštite životne sredine, održivog korišćenja energije i održivog razvoja. ZPG radi kroz održavanje redovnih sjednica/sastanaka, a ŠPS obavlja poslove sekreterijata ZPG.

MEDIJSKI PROGRAM

AMINA MURIĆ

zamjenica direktora

Svi pokazatelji, kako domaći, tako i oni koje možemo pronaći u izvještajima međunarodnih organizacija i partnera, pokazuju da stanje u medijima i sloboda medija nijesu na zadovoljavajućem nivou. Štaviše, prisutan je negativan trend po pitanju slobode medija, bezbjednosti novinara, te stanja medija uopšte, te postoji velika potreba za una- pređenjem u ovoj oblasti, kako normativno, tako i u samoj praksi.

Zato se trudimo da kroz svoje aktivnosti damo svoj doprinos u cilju kreiranja boljeg ambijenta za rad medija, čiji je slobodan rad neophodan u jednom demokratskom društvu kojem težimo. Naša zagovaranja za bolji položaj medija su bila prisutna i ove godine, te smo tako i uticali na izmjene Krivičnog zakona u dijelu karakterizacije napada na novinara kao krivičnog djela.

Fokus našeg rada ove godine bio je na bezbjednost novinara, uzimajući u obzir zabrinjavajuće brojke po pitanju napada na novinare koje naša država bilježi. Ovaj problem smo takođe posmatrali i kroz prizmu lokalnih medija, te istraživali sa kakvim se izazovima suočavaju.

Osvrnuli smo se i na odgovornost javnih emitera po pitanju izvještavanja o manjinskim narodima i na jezicima manjinskih naroda, te kako građani, pripadnici manjinskih naroda percipiraju rad lokalnih medija.

U cilju monitoringa djelovanja medija na lokalnom nivou, započeli smo implementaciju projekta „**Bezbjednost novinara i medijskih sloboda na lokalnom nivou**“, u okviru kojeg je predstavljeno stanje medija na lokalnom nivou, te sa kojim se izazovima suočavaju, sa posebnim osvrtom na bezbjednost novinara. Ono što je prepoznato kao jedan od osnovnih problema jeste finansijska situacija lokalnih medija, te da je ona i jedan od razloga zašto mladi novinari odlaze iz lokalne zajednice. Organizovano je nekoliko sastanaka i panel diskusija u pet gradova

Crne Gore (Bijelo Polje, Ulcinj, Herceg Novi, Tuzi i Berane). Realizovali smo istraživanje u okviru kojeg smo ispitali percepciju građana kako vide lokalne medije u njihovim gradovima, kao i stanje bezbjednosti novinara. Uz to, pri-premljena je i publikacija „Monitoring djelovanja medija na lokalnom nivou“, kao i flajeri sa rezultatima istraživanja i preporukama za unapređenje stanja medija i bezbjednosti novinara na lokalnom nivou.

Panel diskusija u Tuzima

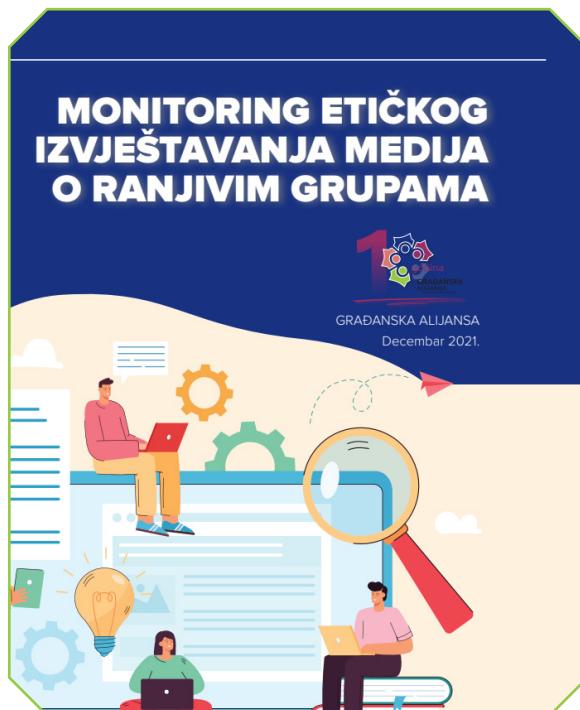

Izvještaj: **Monitoring djelovanja medija na lokalnom nivou**

Pratili smo reformu medijskog zakonodavstva, fokusirajući se na izradu i izmjenu Zakona o medijima, Zakona o javnim emiterima, Zakona o audio-vizuelnim medijskim uslugama i Zakona o slobodnom pristupu informacijama, kao i institucionalne zaštitne mjere sa posebnim fokusom na zaštitu novinara, promociju slobode izražavanja, odzivnost javnih organa i reforme javnog radiodifuznog sektora. Aktivnosti su rađene u sklopu projekta **Transparentno i efikasno pravosude za efikasnu borbu protiv torture i kršenja ljudskih prava**, uz podršku Fonda braće Rokfeler. U ovom periodu izrađeni su i sljedeći izvještaji: *Osnova za praćenje medijskog zakonodavstva*, *Izvještaj o sudskim postupcima za napade na novinare*, te *Monitoring etičkog izvještavanja medija o ranjivim grupama*.

Izvještaj o sudskim postupcima za napade na novinare

Izvještaj „Monitoring etičkog izvještavanja medija o ranjivim grupama“

Građanska alijansa je takođe pratila rad ključnih pravosudnih i državnih organa, čiji je rad od ključnog značaja za poštovanje principa vladavine prava (Pravosuđe, Agencija za sprečavanje korupcije i skupštinski odbori), fokusirajući se na ključne kriterijume etike, transparentnosti, nezavisnosti i efikasnosti. Tokom izvještajnog perioda, sačinjen je izvještaj Osrvt na rad Komisije za etički kodeks i Disciplinske komisije.

U cilju podizanja svijesti o pravima manjina kroz jačanje kapaciteta lokalnih i javnih emitera ove godine implementirali smo projekt „Do boljeg poštovanja prava na upotrebu maternjeg jezika manjinskih naroda u Crnoj Gori“ uz podršku Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. Sproveden je monitoring implementacije u oblasti medija, na osnovu kojeg je sačinjen izvještaj o trenutnom stanju u ovoj oblasti. O medijima i korišćenju manjinskih jezika u javnim medijima u Crnoj Gori održan je okrugli sto sa 20 učesnika koji pokrivaju relevantne oblasti.

Okrugli sto "Dimenzije govora mržnje i mehanizmi zaštite ranjivih grupa u Crnoj Gori"

Okrugli sto "Dimenzije govora mržnje i mehanizmi zaštite ranjivih grupa u Crnoj Gori"

Jedan od najznačajnijih rezultata projekta je i istraživanje o upotrebi jezika manjinskih naroda u programskim sadržajima javnih emitera na državnom i lokalnom nivou. Obuhvaćeno je 1100 ispitanika i održano 30 intervjua sa predstavnicima nacionalnih Savjeta, predstavnicima NVO sektora, političkih partija i javnog mnjenja. Istraživanje je pokazalo da je potrebno dodatno unaprijediti primjenu zakonskih rješenja koja se tiču promovisanja jezika, kulture i običaja manjinskih naroda i manjinskih nacionalnih zajednica kroz javne emitere, te su date i mnoge druge preporuke, koje su sadržane u ovom dokumentu.

Pored izvještaja štampali smo i Vodič za javne emitera, sa praktičnim savjetima i kompiliranim najvažnijim zakonskim i ostalim standardima, kao i preporukama istraživanja, sa posebnim osvrtom na standarde Savjeta Evrope. Ovim je povećana informisanost građana putem javne kampanje s ciljem predstavljanja evropskih standarda i preporuka iz našeg istraživanja.

INICIJATIVA MLADIH ZA LJUDSKA PRAVA

ALEKSANDRA DUBAK

programska direktorica

MEHDINA KAŠIĆ ŠUTKOVIĆ

koordinatorka programa

Godinu za nama Inicijativa mladih za ljudska prava ispraća uz brojne uspješno završene aktivnosti, baveći se različitim temama od interesa za građane, a posebno mlade ljude u Crnoj Gori. Od posebnog interesa bila je zaštita prava manjinskih naroda, promocija multikulturalizma, te regionalno upoznavanje mladih ljudi i njihova razmjena iskustava i znanja. Problemi ranjivih grupa, konkretno onih koji su pritvorena ili zatvorena lica, su takođe obradivani kroz naše projekte, gdje smo se takođe fokusirali i na obuku osoblja zatvorskog sistema u svrhu njihove povećane senzitivnosti prema ovim grupama.

Tradicionalno smo reagovali na sve slučajeve kršenja ljudskih prava, a posebno smo podsjećali javnost na slučajeve ratnih zločina i značaja suočavanja s prošlošću.

Podstaknuti bogatim iskustvom iz ove godine, narednu dočekujemo spremni i sigurni da ćemo uspješno odgovoriti na sve izazove koji nas očekuju.

U narednim stranicama predstavljamo aktivnosti kojima smo se bavili tokom 2022. godine.

Projektom „Unapređenje položaja LGBTIQ populacije u okviru zatvorskog sistema Crne Gore“ smo prisutkom na dva nivoa, radili na unapređenju kapaciteta i znanja službenika i stručnog osoblja u okviru Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, kao i na upoznavanju samih LGBTIQ osoba, potencijalnih i trenutnih korisnika UIKS-a o svojim pravima i mogućnostima. Tako su održane četiri tematske obuke zaposlenih u UIKS-u kroz koje su unaprijedili svoja znanja i kapacitete u oblasti prava LGBTIQ osoba koje borave u UIKS-u. Na taj način je unaprijeđen i rad cijelokupnog sistema za izvršenje krivičnih sankcija.

Završna konferencija projekta „Unapređenje položaja LGBTIQ populacije u okviru zatvorskog sistema Crne Gore“

Na osnovu tematskih obuka, napravljen je stručni priručnik koji sadrži iskustva partnerske organizacije na datu temu, kao i stručne preporuke za izmjene i dopune relevantnog zakonodavstva i pravilnika koji rukovodi rad UIKS-a u domenu ljudskih prava LGBTIQ osoba. Održan je okrugli sto pod nazivom “LGBTIQ zajednica kroz prizmu zatvorskog sistema – prepreke, izazovi i iskustva” na kojem su predstavljeni rezultati projekta. Projekat je podržalo Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava.

Konferencija: Predstavljanje izvještaja o primjeni međunarodnih standarda u oblasti manjinskih prava u Crnoj Gori

U okviru projekta „Monitoring primjene međunarodnih standarda u oblasti manjinskih prava u Crnoj Gori“, koji je realizovan uz podršku Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, imali smo za cilj da utičemo na poboljšanje kvaliteta primjene međunarodnih standarda u oblasti zaštite manjina. Ovaj cilj smo ostvarili kroz monitoring rada nacionalnih i lokalnih institucija, implementacije starteškog i zakonskog okvira, te utvrđivanja efekata njihove primjene i stepena zadovoljstva predstavnika manjinskih zajednica. Tako smo izradili monitoring izvještaj o stepenu primjene međunarodnih standarda u oblasti manjinskih prava u Crnoj Gori.

Uz to, unaprijeđen je javni dijalog i saradnja javnih, civilnih i medijskih institucija o poboljšanju poštovanja manjinskih prava u Crnoj Gori i podignut stepen informisanosti crnogorskih građana o manjinskim pravima, međunarodnim standardima i zakonskim mehanizmima za njihovu zaštitu.

Intenzivno smo tokom ove godine radili sa mladima, kao i ženama koje borave u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija Crne Gore (UIKS), te doprinijeli povećanju njihovog kapaciteta kroz pružanje podrške u edukaciji i zapošljavanju. To nam je omogućeno kroz implementaciju projekta **“Reintegracija kroz edukaciju”**, a uz podršku NVO Prima, odnosno, Evropske unije. Ukupno je održano 100 časova licencirane obuke za 20 štićenika UIKS-a, te okrugli sto na kojem su predstavljeni rezultati projekta. Završna aktivnost ovog projekta jeste konferencija koja će okupiti relevantne sagovornike, pod nazivom **“Reintegracija kroz edukaciju”**, u cilju predstavljanja rezultata projekta i davanja preporuka za unapređenje položaja mlađih koji se ne edukuju, nijesu zaposleni, niti su prijavljeni na Biro rada. Konferencija će okupiti predstavnike UIKS-a, Privredne komore, Zavoda za zapošljavanje, Centra za stručno osposobljavanje, predstavnike medija i civilnog sektora koji se bave ovom i sličnim temama.

Kroz projekt „Jačanje mladih – jačanje medijskih sloboda“ radili smo na unapređenju kapaciteta mladih novinara i svijesti mladih o medijskom profesionalizmu, istraživačkom novinarstvu i medijskim slobodama, sa fokusom na manje razvijene lokalne zajednice i studente. Ovim smo doprinijeli izgradnji kapacitet mladih i/ili budućih novinara i društvenih aktera za razumjevanje značaja nezavisnog izvještavanja medija i medijske profesije. Nakon obavljenе obuke za mlade novinare i studente iz Bijelog Polja, Tuzi, Ulcinja, Herceg Novog i Berana, napisali su pet istraživačkih priča koje su pretočene u objavljenu publikaciju. Razgovarali smo i sa lokalnim medijima o stanju njihovih medijskih kuća i izazovima, ali i istražili percepciju građana o radu lokalnih medija u njihovom gradu.

Dodjela sertifikata učesnicima treninga za mlade novinare i studente novinarstva na lokalnom nivou

Dvodnevni seminar sa srednjoškolcima

Predstavljanje publikacije "Upoznaj komšiju – kultura nacionalnih zajednica u Crnoj Gori"

Seminarom za srednjoškolce iz Podgorice, Tivta, Ulcinja, Tuzi, Pljevalja i Bijelog Polja, kao i njihovih profesora započeli smo projekat „**Upoznaj komšiju**“ uz podršku Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. Na seminaru su održana predavanja na temu multikulturalnosti u Crnoj Gori, poštovanju drugih kultura, kulturi dijaloga, a svi učesnici su bili pripadnici različitih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori. Na kraju dvodnevnog seminara, održana je i radionica u okviru koje su učesnici u grupama predstavili kulturu svake nacionalnosti. Izrađena je publikacija „**Upoznaj komšiju - Kultura nacionalnih zajednica u Crnoj Gori**“ u okviru koje su predstavljene kulture nacionalnih zajednica u Crnoj Gori. Za publikaciju su pisali 10 različitih autora koji pripadaju različitim nacionalnim zajednicama.

Kroz projekt "Interkulturalni dijalog za zajedničku priču o prošlosti i pomirenje" upoznali smo mlade kako iz Crne Gore, tako i regionala sa ratnim dešavanjima devedesetih u regionu, a sve u cilju doprinosa boljim međuljudskim odnosima i podizanju svijesti kod mladih kada su u pitanju ratni zločini. Projekat smo realizovali u saradnji sa partnerima YIHR Srbija i YIHR Bosna i Hercegovina, a uz podršku Fonda za Zapadni Balkan. Takođe je održana i regionalana obuka za 15 mladih novinara, te seminar sa predavanjima za 15 mladih ljudi iz Crne Gore, Srbije i Bosne i Hercegovine, koji su u toku seminara obišli sve tri države uključene u ovu aktivnost.

Online konferencija „Interkulturalni dijalog za zajedničku priču o prošlosti i pomirenju“

Program razmjene u okviru projekta „Interkulturalni dijalog za zajedničku priču o prošlosti i pomirenju“

U saradnji sa Impact Centre - Albania i Media Promo Info – Bosnia and Herzegovina, učestvovali smo u realizaciji projekta "Zdravo komšija: Poznavanje regionala kroz praksu i razmjenu", uz podršku Fonda za Zapadni Balkan. Saradnju je obilježilo dvonеделјно стаžирање за 12 младих људи из Црне Горе, Босне и Херцеговине и Албаније, те су посете организоване у Подгорици, Zenici i Tirani. Стазисти на размјени имали су прилику да се upoznaju sa načinom rada i aktivnostima kojima se bave druge organizације, te da steknu значајно i корисно iskustvo i vještine koje mogu iskoristiti u svom profesionalnom radu.

Razmjena stažista: Tirana

Razmjena stažista: Tuzla

Razmjena stažista: Podgorica

Podgorički samit mladih (PGYS) je regionalni skup mladih ljudi i eksperata koji ima za cilj da ispita izazove koji se postavljaju pred EU put zemalja u regionu, zdravlje demokratije i lekcije naučene iz prošlosti, uz preispitivanje dominantnih praksi za izgradnju pravednih i inkluzivnih društava. Ideja iza PGYS-a je da se unaprijedi međugeneracijski dijalog okupljanjem mladih i akademske zajednice, političara, praktičara, umetnika i predstavnika civilnog društva, omogućavajući prostor u kome će se unaprediti znanje i ponuditi rešenja za stare i nove probleme.

Ove godine Samit je održan u Podgorici, u organizaciji

mreža Inicijativa mladih za ljudska prava. Dogadjaj su u Muzičkom centru otvorili Oana Kristina Popa, šefica Delegacije EU u Crnoj Gori i Dritan Abazović, premijer Crne Gore.

Kroz mnoga predavanja, panel diskusije i radionice, mladi ljudi iz cijelog regiona obradivali su različite teme usmjerene na jačanje njihovih kapaciteta, te pomirenje i bolje razumijevanje.

INFORMACIONO-DOKUMENTACIONI CENTAR

Od svog osnivanja – oktobra 2020. godine, Informaciono-dokumentacioni centar (IDC), jedini ovakve vrste u Crnoj Gori, sve jasnije pronalazi svoje pravo mjesto u crnogorskom društvu. Čini se da je u današnjem podijeljenom društvu i više nego potreban, kako bismo smanjili podjele, oslobođajući se tereta prošlosti, što je i jedan od ciljeva IDC-a. Naši aktivisti vrijedno su radili na osnaživanju kapaciteta IDC, naročito radeći sa mladim ljudima, te povеćavajući broj onih koji vjeruju u ideju osnaživanja mladih ljudi koji će nastaviti našim putem izgradnje tranzicione pravde.

Vjerujemo da će nadležne institucije i svi relevantni domaći i inostrani akteri ubuduće snažnije uvidjeti značaj centra, te doprinijeti njegovom razvoju, a tako i pomirenju u Crnoj Gori i regionu.

Naglašavamo da smo ove godine naišli na razumijevanje potreba IDC-a, pa smo uz podršku Ambasade Švajcarske Konfederacije u Republici Srbiji i u Crnoj Gori realizovali veoma uspješnu **Školu tranzicione pravde**. Učesnici škole bili su studenti prava i političkih nauka iz cijele Crne Gore.

Program Škole je organizovan kroz dva seminara, a uključivao je koncept tranzicione pravde, sudske utvrđenih činjenica o ratnim zločinima počinjenih na području bivše Jugoslavije tokom devedesetih godina, sa posebnim osvrtom na studije slučaja u Crnoj Gori. Takođe, govorili smo i o vansudskim mehanizmima utvrđivanja činjenica, pravu žrtava na reparacije i inicijative za komemoracijama, istorijskim narativima, suočavanju sa prošlošću i mnogim drugim temama. Ovo je naročito uključivalo rad na sedam slučajeva ratnih zločina koji su se dogodili u Crnoj Gori ili u koje je Crna Gora bila direktno umiješana: Deportacije, Bukovica, logor Morinj, Kaluđerski laz, Štrpc, Napad na Dubrovnik i ubistvo porodice Klapuh.

Škola tranzicione pravde

Projekat je krunisan sa istraživačkim pričama koje su polaznici Škole političkih studija pripremili kroz mentorstvo tokom pohađanja. Na posljednjem susretu organizovan je sastanak na temu "Šta bi Crna Gora mogla i trebalo da nauči iz francusko-njemačkog iskustva u pogledu saradnje i pomirenja?". Na sastanku su govorili NJ.E. Kristijan Timonije, ambasador Francuske i NJ.E. Peter Felten, ambasador Njemačke. Sastanak je organizovan u Informaciono-dokumentacionom centru. Ovom prilikom, studenti su mogli čuti kako je tekao proces pomirenja i saradnje između Francuske i Njemačke i koji su trenutno važeći narativi među mladom populacijom u njihovim državama. Pored toga, polaznici Škole su predstavili koncepte svojih istraživačkih priča koje su obuhvatile tri teme: Kaluđerski laz, Deportacije i Napad na Dubrovnik. Na kraju događaja ambasadori su podijelili sertifikate učesnicima o uspješnom pohađanju Škole tranzicione pravde.

Organizacijom Škole tranzicione pravde uticali smo na podizanje kapaciteta mladih ljudi u oblasti suočavanja sa prošlošću, tranzicione pravde, pomirenja i svijesti o značaju povećanja znanja o ratnim zločinima kao i o širenju ideje o pomirenju u državi i regionu.

Pored svakodnevnih redovnih posjeta IDC-u, izdvojimo i nekoliko značajnih:

Informaciono-dokumentacioni centar je posjetila ambasadorka SAD u Crnoj Gori, NJ.E. Džudi Rajzing Rajnke sa svojim timom. Ambasadorki Rajnke i njenom timu je tom prilikom predstavljen rad centra, njegov sadržaj i namjena.

Ambasadorka je pohvalila rad Centra, priznavajući njegovu važnost, te podvukla podršku koju je Ambasada SAD spremna da pruži u aktivnostiima i ciljevima Informaciono-dokumentacionog centra.

„Kad se u sredini razgovara o vlasništvo, može doći do smrtnog ozljede, ali i ozljede koja je učinjena u poziciji vozača ili putnika. U ovom slučaju, ambasadorka je učinila jedan mestak u svet i izvod desne ruke ikolički K.I., nanoseci joj teška i po život opasne teške povrede – ranu prošteljenu sa krvarenjem iz reseptera jezika i sone laptevinje koje je zbog udaljenosti krov do smrти, dok je optužen V.Z. iz pistola izgubio jedan mješavinski zub, a u posljedici toga je preminuo. K.S. je učinila jedan mestak i po život opasnu tešku povredu, ali i ozljedu koja je učinjena u poziciji vozača ili putnika. U ovom slučaju, ambasadorka je učinila jedan mestak u svet i izvod desne ruke ikolički K.I., nanoseci joj teška i po život opasne teške povrede – ranu prošteljenu sa krvarenjem u gradnju laptevinje, da bi zatim niz litiće kavljene zajedno bacili mrtvo tijelo K.I. i teško povrijeđenih K.F. i K.S., nanoseci im brojne teške i po život opasne teške povrede koje su kod K.S. dovele do smrti.“

Iz prenosa za uhištvo periodika Klapuh

„molim vise voditelji vlasti, trutali smo od svih vlasti, ako je moguće da nam izdaju u svetu i uobičajimo stvije bliznje roditelje, braću, sestre“.
S. K., brat jednog od otetih iz voza u stanici Štrpić

„Žena iz susjedne kuće, koja je to posmatrala sa skrivenom strašnjicom, čula je janku sa karavetom kamionu. Jeden od njih šestoro joj je bio tiv. Njegove muke privukao je pucanj iz vojnike poljice.“
S.L., svjedočio zločina u kalendarskom lazu

Uoči godišnjice smrti Admirala Vladimira Barovića, u IDC-u smo organizovali razgovor sa ministrom vanjskih poslova Rankom Krivokapićem i državnim tužiocem Vukasom Radonjićem na temu: **“Koliko danas Crna Gora živi vrijednosti admirala Barovića?”** Povod razgovora bila je 31. godišnjica smrti crnogorskog Admirala Barovića koji je izvršio samoubistvo 29. septembra 1991. godine nakon što je odbio naredbu da bombarduje primorske gradove u Hrvatskoj. U oproštajnom pismu napisao je između ostalog da se odlučio na časnu smrt „jer nije htio da ratuje protiv bratskog hrvatskog naroda“, usprotivivši se tako agresiji JNA protiv Hrvatske koja je za njega predstavljala djelo suprotno crnogorskoj časti jer se „Crnogorci ne mogu boriti i uništavati narod koji im nije ništa skrivio“. Na razgovoru smo podsjetili javnost na ovaj herojski čin i podstakli dijalog o procesu suočavanja sa prošlošću u Crnoj Gori.

Razgovor: “Koliko danas Crna Gora živi vrijednosti admirala Barovića?”

I ove godine veliki broj mlađih ljudi, građana, a posebno studenata posjetio je IDC sa ciljem postizanja novih saznanja o dešavanjima devedesetih godina u Crnoj Gori.

Posjete studenata IDC-u

Stažisti na razmjeni u okviru projekta „Zdravo komšija“

Stažisti razmjene u okviru projekta “Zdravo komšija: Poznavanje regiona kroz praksu i razmjenu” učestvovali su u radu IDC-a u toku boravka u Podgorici. Oni su razvrstavali novinske članke iz vremena devedesetih godina koji se odnose na ratne zločine u Crnoj Gori, te kroz ovaj rad i naučili nešto više o ratnim dešavanjima devedesetih.

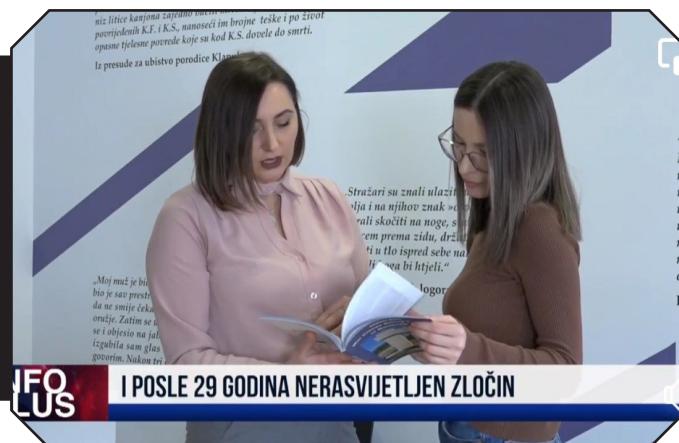

Programska koordinatorka IDC-a boravila je u Srebrenici na poziv Memorijalnog centra Srebrenica, kao jedan od ekipnika za proces suočavanja sa prošlošću. Tom prilikom smo u ime naše organizacije položili cvijeće i na taj način odali počast žrtvama genocida u Srebrenici.

Organizovali smo prikupljanje marama za umjetničku instalaciju „Majčina marama“ u saradnji sa The Post-Conflict Research Centrom i Memorijalnim Centrom Srebrenica, povodom 27. godišnjice od genocida u Srebrenici. Na ovaj poziv su se odazvali razni visoki funkcioneri u Crnoj Gori, kao i ambasadori i aktivisti.

Tokom cijele godine, Informaciono-dokumentacioni centar je podsjećao na važne datume i godišnjice vezane za ratne zločine koji su se desili na teritoriji Crne Gore, kao i ratne zločine u kojima je Crna Gora direktno učestvovala.

Povodom 29 godina od ratnog zločina u Štrpcima kada je 20 ljudi oteto iz voza, a zatim okrutno ubijeno govorili smo za Adria TV te podsjetili javnost da ni nakon ovoliko godina porodice žrtava nisu dobile pravdu za svoje voljene.

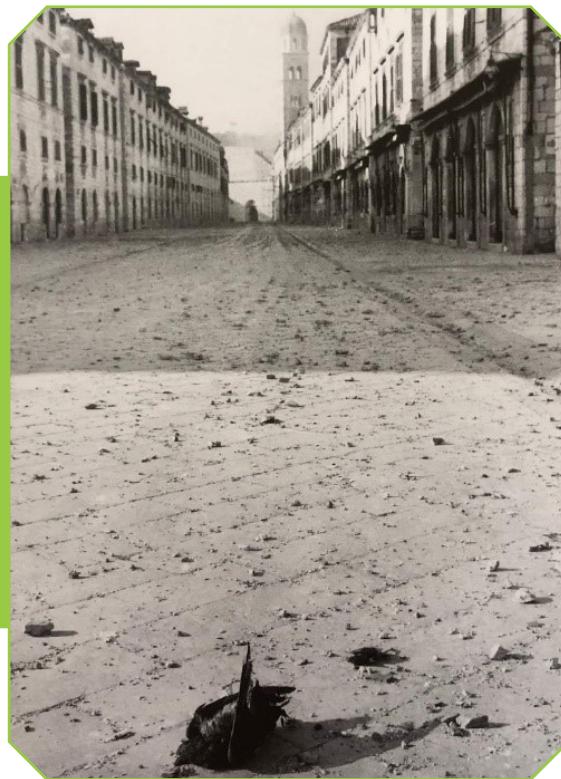

Povodom 30 godina od tragičnog ubistva porodice Klapuh, predstavnici Inicijative mladih za ljudska prava i Informaciono-dokumentacionog centra su položili cvijeće na mjesto stradanja porodice Klapuh. Obilježavanju godišnjice su pored tima YIHR i IDC prisustvovali i predstavnik Bošnjačkog vijeća Sead Šahmanović i specijalna tužiteljka Tanja Čolan Deretić.

U Spomen parku u Podgorici smo, tradicionalno, i ove godine odali počast žrtvama genocida počinjenog u Srebrenici prije 27. godina.

Podsjetili smo da je prošlo preko tri decenije od napada na Dubrovnik i na to da kako vrijeme prolazi, povećava se mogućnost da se izgube važni dokazi i svjedoci. Ovim povodom pozvali smo sve zaniteresovane da posjete IDC u Podgorici pogledaju film "Rat za mir".

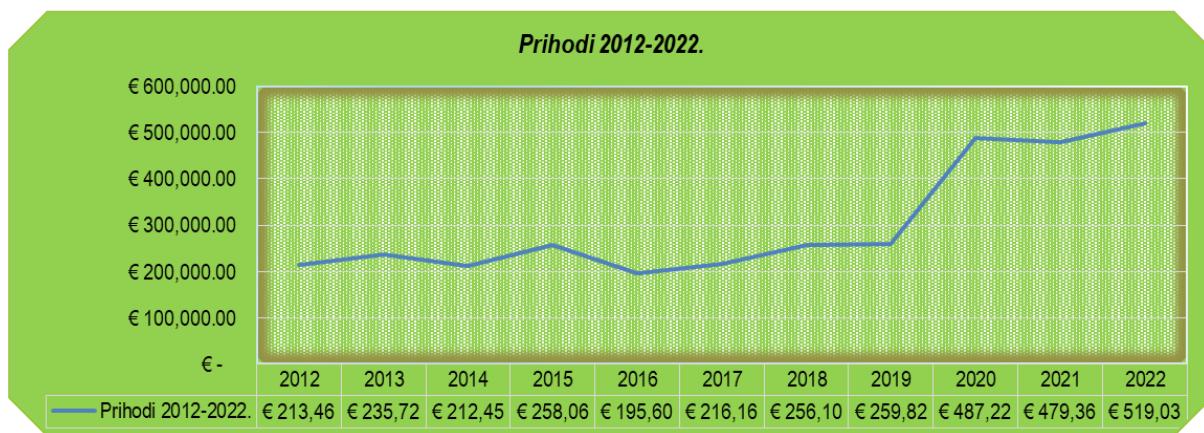
Komemoraciji ratnog zločina Deportacije u Herceg Novom prisustvali su predstavnici IDC-a i tom prilikom odali počast žrtvama.

Za ratne zločine Kaluđerski Laz i logor Morinj smo nastavili da njegujemo kulturu sjećanja i da podsjećamo javnost na epilog ovih događaja.

PRIHODI U POSLJEDNJIH 10 GODINA

Građanska alijansa već deset godina zaredom nastavlja trend rasta i razvoja. Posebno nam je važna činjenica da smo i pored velikih promjena u timu, ipak nastavili sa istim intenzitetom i daljim napredovanjem. Međutim, veća organizacija i veći tim zahtjeva i mnogo više odgovornosti i ozbiljnosti u radu. Zato ćemo se u narednom periodu fokusirati na daljem unapređenju organizacije, u skladu sa novim izazovima.

ODBORI I ČLANSTVA

Naše kolege nastavljaju sa svojim aktivnostima praćenja Odbora za ljudska prava i slobode i ostale skupštinske odbore.

Kolega **Milan Radović** je član Savjeta Agencije za elektronske medije gdje kroz sprovođenje zakonskih rješenja, utiče na utvrđivanje politika koje garantuju slobodu medija.

Koleginica **Edina Hasanaga Čobaj** članica je Upravog odbora Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Poziciju članice Savjeta RTCG obavlja koleginica **Amina Murić**, koja daje svoj doprinos izbalansiranosti i objektivnosti rada Javnog servisa, uz poštovanje ljudskih i manjinskih prava.

Koleginica **Ivana Đodić** je članica Etičkog odbora Ministarstva unutrašnjih poslova.

Kolega **Pavle Ćupić** je je član Savjeta za vladavinu prava. U okviru djelokruga rada Savjeta za vladavinu prava nalazi se praćenje realizacije obaveza iz poglavlja 23 - Pravosuđe i temeljna prava i 24 - Pravda, sloboda i bezbjednost u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji

Koleginica **Mehdina Kašić Šutković** je članica Radne grupe za poglavlje 23 i članica Radne grupe za izradu Kurikuluma za građansko obrazovanje u okviru PH International-a. Poglavlje 23 – Pravosuđe i temeljna prava je veoma izazovno i složeno, a brzina i trajanje pregovaračkog procesa sa EU u velikoj mjeri zavisi od realizacije aktivnosti iz ove oblasti. U okviru ovog poglavlja se nalaze oblasti kao što su pravosuđe, borba protiv korupcije, temeljna prava i prava građana EU.

Kolega **Miloš Mitrić** je član Radne grupe za poglavlje 24 - Pravda, sloboda i bezbjednost. Poglavlje 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost uz poglavlje 23 predstavlja jedno od najznačajnijih poglavlja u procesu pregovora sa EU. Cilj je da se stvore uslovi za omogućavanje slobodnog kretanja ljudi, uz garantovanje njihove bezbjednosti.

Koleginica **Dušica Merdović** članica je radne grupe za izradu Strategije o migracijama i reintegraciju povratnika u Crnoj Gori.

Koleginica **Aleksandra Srbiljanović** članica je Radne grupe za praćenje migrantske krize u Pljevljima.

Svojim učešćem u gore pobrojanim radnim grupama i Vladinim tijelima, naše kolege daju doprinos unapređenju ambijenta u cilju unapređenja stanja u oblasti ljudskih prava. Principijelnim djelovanjem kolege daju doprinos u cilju ubrzanja procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

DONATORI

- ◆ Ambasada Njemačke u Crnoj Gori
- ◆ Ambasade Švajcarske Konfederacije u Republici Srbiji i u Crnoj Gori
- ◆ Balkanski fond za demokratiju (BTD)
- ◆ Bankwatch Network
- ◆ Centar za palijativno zbrinjavanje i palijativnu medicinu - Belhospice
- ◆ Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori
- ◆ Erasmus +
- ◆ Evropski pokret za gradjanske akcije – ECAS
- ◆ Football Zajedno
- ◆ Fond Braće Rokfeler
- ◆ Fond za Zapadni Balkan
- ◆ Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava
- ◆ Grupa 484
- ◆ Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava
- ◆ Nezavisno udruženje novinara Srbije
- ◆ Njemačko društvo za međunarodnu saradnju (GIZ) GmbH
- ◆ NVO Prima
- ◆ Otvoreni regionalni Fond za Jugoistočnu Evropu, energija transport i klimatska zaštita (ORF-ETC)
- ◆ Savjet Evrope
- ◆ Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbjeglice (UNHCR)

GA TIM

- **Milan Radović**, programski direktor
- **Edina Hasanaga Čobaj**, izvršna direktorica
- **Zoran Vujičić**, zamjenik programskog direktora
- **Amina Murić**, zamjenica direktora
- **Jelena Ristović**, koordinatorka programa
- **Aleksandra Vukčević**, kordinatorka programa
- **Mehdina Kašić Šutković**, koordinatorka programa
- **Dušica Merdović**, pravna savjetnica
- **Andela Đuković**, pravna savjetnica
- **Ivana Đodić**, pravna savjetnica
- **Pavle Ćupić**, pravni savjetnik
- **Miloš Mitrić**, pravni savjetnik
- **Mileva Delibašić**, pravna savjetnica
- **Vera Popadić**, pravna savjetnica
- **Aleksandra Srbljanović**, programska asistentkinja
- **Vojo Đuranović**, programski asistent
- **Zoran Zola Vujačić**, office i IT menadžer
- **Ana Kankaraš**, prevoditeljka
- **Meliha Murić**, prevoditeljka
- **Rachid Ouaich**, prevodilac
- **Evgeny Novozhilov**, prevodilac
- **Kristina Tkach**, prevoditeljka
- **Almir Čaušević**, spoljni saradnik
- **Vaskrsija Klačar**, volonterka
- **Iva Korović**, volonterka
- **Amela Frlijučkić**, volonterka
- **Adea Lika**, volonterka
- **Bojan Andrejević**, knjigovođa
- **Lidija Cerović**, domaćica

